

«Els fils de la memòria», al rescat de llegendes de la Plana Baixa

Per **R. D.**

Publicat a: **Periódico Mediterráneo**

Autor: Navarro, Nel·lo; Font, Josep Vicent

Nombre de pàgines: 112

Enquadernació: Rústica amb solapes

Onada, Benicarló, juliol de 2015

Els autors de «**Els fils de la memòria**», Josep V. Font i **Nel·lo Navarro**, se senten afortunats d'haver arribat a temps de rescatar les onze llegendes populars publicades en aquest volum de la col·lecció Narratives d'Onada Edicions. Tal i com ells destaquen, per qüestions d'edat, "nosaltres encara tinguérem la sort, de menuts, de sentir de boca dels nostres majors històries, contes i llegendes ambientades en la nostra comarca, així com descripcions d'éssers i animals fantàstics i personatges mitològics que, d'una manera natural, acabaren formant part del nostre bagatge cultural i que mai no hem oblidat". Però no tot els ha vingut donat, també hi ha hagut un exercici constant de recerca. "Sempre ens ha agradat parlar amb la gent gran, anàvem a buscar els familiars, els veïns, i els demanàvem que ens contaren històries, contes, passets, que ens cantaren velles cançons. Així arreplegàvem un material que consideràvem i considerem valiosíssim", expliquen.

Aquestes històries omplien les pàgines de «Els fils de la memòria». Gegants cruels, pastors humils però alhora intel·ligents, monstres de dos caps, bruixes fetilleres, cavallers i donzelles, amors dissortats entre promesos de cultures diferents, la lluita eterna entre el bé i el mal, conformen el contingut de les històries narrades, recollides totes elles de viva veu entre les persones més majors de la Vall d'Uixó i d'altres pobles de la comarca.

Arqueologia de la paraula

Algunes de les llegendes recopilades arribaren completes als autors, amb una estructura ben definida i un desenvolupament perfectament tratat; d'altres, però, eren esbossos o fragments dispersos que, pels arguments, pels noms dels personatges o per la successió dels fets era clar que formaven part d'una mateixa història. “Ens aquests casos, la nostra intervenció va consistir a lligar caps per conjuntar tots aquells passatges i, mantenint-nos fidels a l'estil de les altres llegendes, enllaçar un principi i un final”, destaquen els autors.

Una de les característiques comunes a moltes de les llegendes presentades en aquest llibre és l'exacta ubicació geogràfica d'alguns dels paratges on ocorren els fets narrats. És el cas de la penya de la Nòvia, penya-segat situat vora el riu Belcaire, al terme de Fondegulla, on tràgicament acaben els dissortats amors entre una cristiana i un musulmà; o l'escoladora dels Moros, a la Vall d'Uixó, escenari d'una sagnant batalla entre els moros d'Uixó i les tropes cristianes durant els anys de conquesta de l'antic Regne de València.

Altres històries justifiquen la formació d'un accident del relleu; així, les illes Columbretes són pedres llançades a la mar Mediterrània per un gegant des de la serra d'Espadà, el riu Belcaire, que discorre per Fondegulla, la Vall d'Uixó i Moncofa, és conseqüència de la caiguda a terra del mateix gegant, abatut pel tir d'una fona, i la font de la Servera seria, en una metamorfosi meravellosa, una ovella que se sacrifica per amor al seu pastor.

La forma literària

Els autors podrien haver fet un recull d'històries i presentar-les simplement l'una a continuació de l'altra. “És el procediment més habitual”, expliquen, “però nosaltres, mantenint separades unes

Josep V. Font i Nel·lo Navarro

històries d'altres, hem preferit de donar a l'obra un sentit més unitari, com una novel·la." Per tant, una història emmarca totes les altres històries. I, més encara, això dóna opció a introduir noves veus en la narració. "En un recull, no hi ha més veu que la dels autors, que ho saben tot i ho conten tot; en canvi, ací els protagonistes també poden ser narradors."

Amb tot, han evitat la temptació d'estirar les històries més enllà del que seria convenient en unes narracions d'aquestes característiques. "Algunes històries donen molt de joc per a introduir-se en la psicologia dels personatges i posar en contrast les diferents creences o motivacions, però això, que s'hauria agraït en una obra de teatre, hauria sigut impropï en aquest llibre." Pel mateix motiu, hi ha un exercici constant de contenció per part dels autors, que no s'esplaien mai en la descripció física dels protagonistes o en el retrat paisatgístic. "Les descripcions", segons els autors, "han de ser les purament necessàries per a emmarcar l'acció i facilitar que el lector s'hi endinse".

Vora el riu d'Uixó

Les llegendes publicades a «Els fils de la memòria», són les mateixes que formen el llibre Vora el riu d'Uixó, publicat l'any 1995 per l'Ajuntament valler. Aquesta edició, distribuïda únicament per la Vall d'Uixó, es va exhaurir en poc de temps i els centres educatius, que les feien servir com a material didàctic, en reclamaven una segona edició. Ha sigut Onada Edicions qui ha comprès que l'interès d'aquestes històries superava l'àmbit local o comarcal i s'ha decidit a fer-ne una edició per a tots els valencians.